

Jelena Rakić¹

Visoka škola strukovnih studija za menadžment i poslovne komunikacije - Sremski Karlovci

Ranko Rajović²

Mensa Srbije, Odsek za darovite

Mladen Dumanović

Mensa Srbije, Odsek za darovite

UDK: 371.95

ISBN 978-86-7372-148-4, 17 (2012), p.731-745

Originalan naučni rad

NOVI KVALITET NTC PROGRAMA?

Rezime: U dosadašnjim pilot-evaluacijama (usmene izjave učiteljica) primene NTC sistema učenja primećeno je da osim prvenstvene namene, otkrivanje i podsticanje darovite dece, ovaj sistem učenja umanjuje stres kod dece i što od njega imaju koristi i deca koja nisu darovita, jer napreduju na ličnom planu (pozitivne emocije u vezi sa školom) i na planu školskog uspeha. Uklanjanje neprijatnih emocija i razvoj pozitivnih emocija vezanih za školu: od predavača, preko školskih predmeta i obaveza u vezi sa njima, je sekundarna dobit NTC programa. Poznato je da se izbegavaju objekti, događaji i osobe koje izazivaju neprijatne emocije. Reproductivno učenje, koje koristi većina dece, dovodi do brzog zaboravljanja, deca imaju strah od odgovaranja, a kod pojedine dece dolazi do simptoma akutnog stresa pre odgovaranja (znojenje dlanova, bolovi u stomaku, lupanje srca i karotidnih arterija). Kada dete, u tom nastojanju, ne odlazi u školu, postavlja se pitanje gde, sa kim i na koji način ono provodi vreme?

Cilj ovog istraživanja je da utvrdi da li postoje statistički značajne razlike između roditelja dece koja su uključena u NTC metod i one koja nisu u odnosu na doživljaj učiteljice, kao predstavnika institucije škole. Hipoteza od koje smo pošli u istraživanje je da postoji razlika između posmatranih grupa roditelja dece, i to u korist onih čija deca su uključena u NTC sistem rada. Instrumenti koji su korišćeni sastavljeni su za potrebe ovog istraživanja. Ispitanici su roditelji 100 učenika kod kojih se u nastavnom procesu primenjuje NTC metoda i isto toliko roditelja učenika koji nisu uključeni u program. Uzorak ispitanika je sa teritorije Šapca, Bačke Palanka i Novog Sada. Podaci su obrađeni analizom varijanse. Istraživanje je sprovedeno u drugom polugodištu školske 2010-11.godine, u prostorijama škola. Organizovan je roditeljski sastanak na kojem su podeljeni instrumenti. Rezultati potvrđuju hipotezu.

U tom smislu, NTC sistem učenja je i prevencija pojedinih oblika delikvencije, odnosno podstiče i omogućava razvoj pozitivnih vrednosti. Škola je mesto gde se ponovo rado ide, a znanje je vrednost koja se visoko ceni od strane vršnjaka, jer u ovom slučaju znanje zavisi od igre, tj što je igra kreativnija-ključna uloga učitelja, to su znanje i memorisanje podataka bolji. Ovi rezultati otvaraju novo polje istraživanja: utvrditi razlike u sistemu vrednosti između učenika koji su tokom školovanja radili po NTC metodi i onih koji nisu.

Ključne reči: NTC sistem učenja, darovitost, moralnost.

¹ davidovicrakic@gmail.com

² rrajovic@gmail.com

Uzevši u obzir prostornu i vremensku dimenziju možemo reći da postoje univerzalni moralni standardi, kao i oni koji su promenljivi, tj. na istom prostoru u različito vreme dominiraju različiti standardi društveno-prihvatljivog ponašanja, kao i to da na različitim teritorijama u isto vreme važe isti moralni standardi. Ono što je univerzalno u vezi sa prethodno rečenim, jeste da se prekršio standarda kažnjavaju, na različite načine u različitim kulturama. Međutim, svedoci smo da ovaj prostor i ovo vreme karakterišu značajne promene, do mere kada i deca uočavaju nesklad između „u društvu treba da se ponašaš“ i „uspešno je ako se ponašaš“. , te se može postaviti pitanje deklarativnog i suštinskog morala. Konkretno, da li vaspitavati celovitu ličnost deteta (intelekt, emocije i ponašanje) sa ciljem da se postigne razvoj univerzalnih vrednosti, sa mogućnošću da u društvenoj sferi budu odbačeni? Ili, ih u moralnim dilemama usmeravati na one vrednosti koje će im u većoj meri obezbediti uspeh?

U psihologiji su poznate različite teorije o razvoju moralnosti, koje polaze sa različitih stanovišta o prirodi čoveka. Kolbergova teorija morala se bazira na Pijažeovoj teoriji kognitivnog razvoja i na teorijama socijalnog učenja. Kolberg razlikuje tri stupnja u razvoju morala, a svaki od njih se sastoji od dva podstadijuma. Karakteristika prekonvencionalnog stupnja (0-9 godina) je da je kriterijum za razlikovanje dobrog od lošeg fizička posledica koju ono dobija od osoba koje određuju pravila. Unutar ovog stupnja prvi podstadijum je Opredeljivanje prema kazni i bezrezervno pokoravanje višoj sili; dok se drugi podstadijum prepoznaje u oceni da je ispravan onaj postupak koji služi kao sredstvo za zadovoljenje sopstvenih, ponekad i tuđih potreba. Na konvencionalnom stupnju (9-15 godina) moralno je konformirati se očekivanjima porodice, grupe, nacije. Prvi podstadijum unutar ovog stupnja ogleda se u težnji da se dopada ili pomaže drugima i izaziva odobravanje; dok se tokom drugog podstadijuma osoba rukovodi prema autoritetima, utvrđenim pravilima. Postkonvencionalni stupanj karakteriše postojanje autonomnih moralnih principa, koji su nezavisni od autoriteta pojedinaca ili grupa kao i od identifikacije sa njima. Prvi podstadijum se prepoznaje u opredeljivanju prema društvenom dogovoru, sa naglašavanjem pravovaljanosti i opšte dobrobiti; dok drugi karakteriše odlučivanje po savesti i prema samostalno izabranim etičkim principima koji imaju logičku opravdanost, opštost i postojanost (apstraktni i etički principi).

Za potrebe ovog rada, a u skladu sa polaznim osnovama NTC sistema učenja, akcenat je stavljen na prekonvencionalni stupanj. Dete u tom periodu razume emocije nastale eksternom kontrolom ponašanja, dok verbalno razumevanje, kojem je preduslov viši nivo zrelosti mozga, kasni. Odnosno, to je period intenzivnog formiranja sinapsi. Iz tog razloga je u ovom periodu adekvatnije-uspešnije razvijati moral preko emocionalne komponente. Očima deteta: nije moralno ono ponašanje kojem sledi reakcija odraslih koja izaziva neprijatne emocije, tj. dete bolje razume emociju, nego verbalno objašnjenje. Uloga neposrednih odraslih je tada veoma značajna. Kako su i roditelji i prosvetni radnici prepoznati kao najznačajniji agensi socijalizacije deteta, to je i NTC sistem učenja njima jednako namenjen. On je taj koji prisustvom pozitivnih emocija kod učenika vraća vrednost školi kao instituciji, dok sa druge strane, podsticanjem razvoja sinapsi, omogućava prelazak na naredni stupanj moralnog razvoja. U dosadašnjim evaluacijama NTC sistema učenja (Nikolašević, Ž. i Vujičić, V.) prosvetni radnici uočavaju da od njega imaju koristi svi učenici, a ne samo daroviti, što je sa aspekta moralnog razvoja njegova dodatna vrednost.

Prema Eriksnu, kvalitet emocionalnog odnosa odraslih prema detetu, kao i njihovog reagovanja na dečije potrebe, u velikoj meri određuje kasniji stav deteta prema svetu (osnovno poverenje nasuprot osnovnom nepoverenju). O početku razvoja morala može se govoriti nakon prve do treće godine života. To je i dalje period kada dete sa okolinom komunicira više izražavanjem emocija, i povremeno govorom. I tada je prisutan egocentrizam, ali dete počinje da razume pravila i zahteve odraslih, ali na način koji njemu idu u korist. (Zupančić, M.). Nakon treće do pete godine je period usvajanja normi, tj. formiranja superega prema psihoanalitičarima ili prema Eriksonu period sticanja osećanja autonomije i savladavanja osećanja stida i sumnje. Od tog perioda dete je sposobno da oseti krivicu u situaciji kršenja moralnih pravila.

Sličnost između Eriksona i autora NTC sistema učenja je u tome da se tokom ovog perioda intenzivnog fizičkog razvoja detetu pruži podrška za sve aktivnosti koje nastoji samostalno da realizuje (penje se i silazi sa stepeništa, vrti oko svoje ose, drži kašiku,...), teran unutrašnjim potrebama. Razlika je međutim u uticaju ovih postupaka na oblasti posledica: Erikson ističe da dete time stiče samostalnost i veru u sopstvene mogućnosti, dok autori NTC-a ističu ulogu tih aktivnosti na formiranje većeg broja sinapsi.

Imamo li u vidu da se na kraju predškolskog uzrasta dete ne rukovodi samo posledicama svojih postupaka, već je u stanju da razume motive drugih koji mogu biti različiti od njegovih. (Zupančić, M.), kao i to da decu nižeosnovnoškolskog uzrasta karakteriše poštovanje normi koja su u skladu sa očekivanjima društvenih grupa, možemo reći da je usklađenost detinjeg razumevanja motiva učiteljevog ponašanja, koji izviru iz njegovih vrednosti (želi da me nauči, jer sam mu bitan), sa poštovanjem normi od strane deteta koje postavljaju prosvetni radnici (pravila ponašanja) "nekonfliktni put" za ostvarivanje glavnog zadatka moralnog vaspitanja, kada spoljašnji moralni zahtevi postaju unutrašnje norme ponašanja, i cilja u vidu sklada moralnih saznanja, ubeđenje i ponašanja. (Spasojević, P.). U skladu sa tim je i činjenica da se najsnažniji stavovi i oblici ponašanja ličnosti oni koji su stečeni u detinjstvu, tokom prvih deset godina (Đorđević, J. (1996)).

Razlikuju se pristupi koji proučavaju ličnost delikvenata, zavisno od toga da li uzrok prepoznaju unutar ličnosti, unutar sredinskih faktora ili pak njihovim međusobnim dejstvom. Bez obzira na ovu podeljenost, za potrebe ovog rada napominjemo rezultate do kojih su došli Q. Wilson i R.J. Herrnstein (www.er.rs), koji pokazuju da niska inteligencija i kriminal često idu zajedno, ali to ne znači da je niska inteligencija uzrok kriminala. Ipak, visoka inteligencija predstavlja neku vrstu štita osobama koje su pod rizikom (rasturene porodice, roditelji kriminalci,...) za kriminalno ponašanje, tj. kombinacija visoke inteligencije i faktora rizika umanjuje verovatnoću za delikventno ponašanje (www.er.rs). Ajzenk je među prvim primetio da znanje o moralnim načelima ne mora nužno da se ispolji u ponašanju. Konkretno, većina prestupnika je svesna da je njihovo ponašanje protivno moralnim načelima, što znači da su prestupnička ponašanja manje posledica nepoznavanja pravila (Popović, B. i Miočinović, L.J.). Iskrivljeni moralni sudovi, oni koji nemaju veze sa stvarnim ponašanjem, pokazuju da intelekt nije dovoljan pri formiranju moralnog suda, već da je on pod uticajem snažnih emocionalnih i motivacionih činilaca (Đorđević, J. 1977)

Drugi autori (npr. Radović, Knežević) uočavaju da osobe sa kriminalnim ponašanjem, tj. one koje u situacijama moralnih dilemma postupaju suprotno aktuelnim vrednostima, imaju teškoće na planu emocija, u smislu odsustva empatije (Hofman), nebrige za druge (www.er.rs). Često uskraćivanje emocionalnog kontakta i kažnjavanje su dominirale u mladosti većine delikvenata. Napred

rečeno je ukazalo na novu vrednost NTC sistema učenja. Povećanjem broja sinapsi, odnosno razvojem intelektualnog potencijala, indirektno se može uticati i na sveobuhvatnije razmatranje i pažljivije promišljanje, samim tim i na bolje i moralnije odluke dece u određenim problematičnim situacijama. Kada se mlada osoba nadje u situaciji moralne dileme, veliki broj sinapsi može biti u funkciji pronalaska većeg broja alternativnih rešenja. Drugo, uticajem na pojavu ili intenzitet priyatnih emocija u situacijama kada dete pokazuje svoju samostalnost i uspešnost na važnom polju (škola i obaveze u vezi sa njom), a u prisustvu drugih osoba (učitelja, vršnjaka), obezbeđuje mu zadovoljenje potrebe za prihvatanjem, a u skladu sa poželjnim vrednostima. Napred rečeno je za sada na nivou hipoteze, a namera autora je da longitudinalnim praćenjem utvrdi istinitost.

Ideja za ovo istraživanje analogna je onoj koja je realizovana u Eksperimentalnoj laboratoriji moralnog vaspitanja Akademije pedagoških nauka SSSR-a, u periodu od 1965-1971.godine (Đorđević, J. (1977.)). Tada je osmišljen čitav sistem vaspitanja, koji bi omogućio nesmetan i pravilan razvoj učenika mlađeg školskog uzrasta, u vidu metodičkog priručnika namenjenog učiteljima; od odabranih tekstova, preko igara do slobodnih aktivnosti. Osobenost našeg rada u odnosu na prethodni je u postojanju drugačije metode obrade postojećeg gradiva. Pomenuto istraživanje je bilo multidisciplinarnog karaktera, sa različitim metodama, instrumentima i tehnikama: posmatranje, razgovor, anketa, rangiranje, testovi u vidu igre, sociometrija, ocene učenika. Osim pomenutih, korišćeni su i različiti oblici intervjuja sa decom, učiteljima i roditeljima. Naše istraživanje je u zametku, jer se planira učešće dece, učitelja i roditelja, a za potrebe ovog rada biće prikazani rezultati daleko skromnijeg obima od pomenutog (samo odgovori roditelja). Rezultati do kojih su došli eksperimentatori u SSSR-u su sledeći: da učitelju pripada ključna uloga u izgradnji humanih odnosa, da je u vaspitnom procesu neophodno omogućiti situacije u kojima postoji veća samostalnost izbora postupaka moralnog ponašanja, kao i to da je znanje dece o moralnim normama mnogo veće nego što se može zapaziti u njihovom ponašanju. (Đorđević, J., 1977).

Predmet ovog istraživanja odnosi se na proučavanje doživljaja roditelja o pedagoškom radu učitelja.

Uži predmet istraživanja odnosi se na sagledavanje socijalno-statusnih obeležja roditelja, kao odrednica posmatranih

doživljaja. Među socijalno-statusnim obeležjima roditelja posmatrani su nivo obrazovanja i zaposlenost.

Problem istraživanja je utvrditi da li postoji statistički značajna razlika između roditeljskog doživljaja učiteljica koje u radu sa decom primenjuju NTC sistem učenja i onih koje ne primenjuju ovaj sistem rada.

Cilj je sagledati latentnu strukturu roditeljskog doživljaja učiteljica, kao i proučiti prirodu povezanosti posmatranih varijabli.

Prva hipoteza ovog istraživanja je da je roditeljski doživljaj pedagoškog rada učiteljica višedimenzionalna kategorija, da poseduje latentnu strukturu. Sledeća hipoteza je da roditelji pozitivnije doživljavaju pedagoški rad učiteljica koje primenjuju NTC sistem rada.

Uzorak ispitanika čini 165 roditelja, iz pet osnovnih škola, sa teritorija Novog Sada, Temerina, Šapca i Bačke Palanke. Roditelji čija deca nisu uključena u NTC sistem učenja čine 42% od ukupnog uzorka, dok preostali deo (58%) čine roditelji čija deca jesu uključena u program NTC.

U skladu sa definisanim predmetom, u ovom istraživanju koristimo dve osnovne metode: metod teorijske analize i survey metod. Pomoću prve metode analiziramo sadržaje naučnih publikacija i rezultate istraživanja koja su i predmetno srodna ovom istraživanju. Rezultati analize služe za pripremu teorijskog okvira istraživanja, kao i za tumačenje podataka do kojih dođemo. Survey metod se primenjuje kao uobičajena terenska studija, kada na odgovarajućem uzorku ispitanika i pomoću odgovarajućih instrumenata prikupljamo, obrađujemo, prikazujemo i analiziramo značajne podatke.

Instrument korišćen za prikupljanje podataka konstruisan je za potrebe ovog rada. U prvobitnoj verziji sastojao se od 30 ajtema, a u ovom radu korišćena je verzija od 16 najreprezentativnijih ajtema. Zadatak ispitanika je da na Likertovoj petostepenoj skali izrazi stepen svog slaganja sa svakom tvrdnjom.

Istraživanje je realizovano tokom drugog polugodišta školske 2010-2011.godine. Učiteljice koje su prihvatile da budu objekti istraživanja birane su slučajnim putem, kako one koje primenjuju NTC sistem učenja, tako i one koje u svom radu ne primenjuju taj program. One su zakazale roditeljski sastanak, tokom kojeg je vršeno prikupljanje podataka. Nakon kratke instrukcije i napomene da je istraživanje anonimno i dobrovoljno, usledilo je popunjavanje upitnika.

Prikupljeni podaci obrađeni su primenom faktorske analize, u cilju sagledavanja latentne strukture roditeljskog doživljaja učiteljice, dok je za utvrđivanje razlika između katedorija roditelja, po nezavisnim varijablama, primenjena analiza varijanse.

REZULTATI

Sledi prikaz deskriptivne statistike varijabli za posmatrane grupe ispitanika, obzirom na to da li su njihova deca uključena ili ne u NTC program.

Tabela br.1: Deskriptivna statistika i t-test za nezavisne uzorke

	Program NTC	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	F	Sig
... DA JE UČITELJICA PRIJATELJ DECE	ne	67	4.6716	.56106	.06854	2.244	.136
	da	94	4.7766	.58941	.06079		
.... DA JE UČITELJICA POSVEĆENA SVOM POSLU	ne	68	4.7353	.72519	.08794	17.020	.000
	da	94	4.9043	.29582	.03051		
.... DA ODGOVORNO OBAVLJA SVOJ POSAO.	ne	68	4.7500	.72018	.08733	15.218	.000
	da	93	4.9140	.31814	.03299		
... DA JE AMBICIOZNA NA ŠTETU DECE.	ne	66	1.5303	1.04100	.12814	.118	.732
	da	92	1.4891	1.04297	.10874		
.... DA JE STROGA I HLADNA.	ne	67	1.9254	1.32931	.16240	14.006	.000
	da	93	1.5054	1.01750	.10551		
.... DA USPEŠNO MOTIVIŠE DECE ZA ŠKOLSKO OBAVEZE.	ne	68	4.2353	1.14758	.13916	19.782	.000
	da	92	4.6739	.61320	.06393		
... DA IMA STRPLJENJA U RADU SA MOJIM DETETOM.	ne	65	4.6000	.84410	.10470	14.437	.000
	da	92	4.8152	.53307	.05558		
... DA IZ DECE IZVLAČI VIŠE (ZNANJA, VOLJE) NEGO ŠTO BI TO BILO KO DRUGI USPEO.	ne	67	4.1791	1.01392	.12387	8.135	.005
	da	94	4.4894	.71459	.07370		
... TOPLA I PRAVEDNA OSOBA.	ne	66	4.3030	1.02236	.12584	20.602	.000
	da	92	4.7717	.59491	.06202		
... DA UČITELJICA SAMO ODRAĐUJE SVOJE OBAVEZE.	ne	66	2.0455	1.32934	.16363	5.577	.019
	da	93	2.1290	1.63006	.16903		
... DA KOD MOG DETETA	ne	66	1.4394	.89664	.11037	.078	.781

	da	93	1.3978	.94570	.09806		
... KADA BIH IMAO	ne	68	1.2353	.86590	.10501	9.026	.003
MOGUĆNOST, PREBACIO	da	94	1.0851	.43154	.04451		
BIH SVOJE DETE U DRUGO							
ODELJENJE.							
... MOJE DETE JE PUNO	ne	68	4.3971	.86628	.10505	7.122	.008
HVALE ZA UČITELJICU.	da	94	4.6596	.76977	.07940		
... ZBOG TAKVE	ne	68	1.1765	.71113	.08624	4.429	.037
UČITELJICE NE VOLI NI	da	92	1.0761	.47425	.04944		
ŠKOLU.							
... DA JE SA NJOM LAKO	ne	68	4.6324	.66701	.08089	12.525	.001
USPOSTAVITI DOBRU	da	94	4.8404	.57367	.05917		
KOMUNIKACIJU.							
.... DA JE ONA ODLIČAN	ne	68	4.3676	.97589	.11834	4.814	.030
PRIMER IDEALNE	da	94	4.6277	.78950	.08143		
UČITENJICE.							

Na osnovu prethodno prikazanih rezultata uočava se da na 10 ajtema postoji statistički značajna razlika na nivou 0.01, i to u korist one grupe roditelja čija su deca uključena u rad prema NTC-u. Prema mišljenju tih roditelja, učiteljice koje primenjuju pomenuti program u svom radu sa decom, su više posvećene svom poslu, odgovornije obavljaju svoj posao, uspešnije motivišu dete za školske obaveze, imaju više strpljenja u radu sa decom, iz dece "izvlače" više znanja i volje nego što bi to iko drugi uspeo, dete je puno hvale za takvu učiteljicu, sa njom se lako uspostavlja dobra komunikacija. Ajtemi koji su pokazali nivo značajnosti od 0.05 sugerišu da za nju ne važi da "samo odrađuje svoje obaveze", kao i to da je ona primer idealne učiteljice.

Tabela br.2.: *KMO and Bartlett's Test of Sphericity*

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.844
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1212,696
	Df	120
	Sig.	.000

Tabela br. 2 nam prikazuje KMO koeficijent i Bartletov test, parametre čije nam vrednosti govore da je nad dobijenim podacima opravdano provesti eksplorativnu faktorsku analizu, obzirom na (KMO = 0,844) i značajnost Bartletovog testa (Hi kvadrat = 1212,696; Sig = 0,000).

Nakon sprovedene faktorske analize eksplorativnog karaktera iz Tabele 3, možemo videti da je kriterijum ekstrakcije karakteristični koren veći od 1. Tim postupkom smo dobili tri faktora koji objašnjavaju 60,122% varijanse proučavane pojave.

Tabela br.3: Faktorska analiza – metod glavne komponente

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6.592	41.201	41.201	4.911	30.696	30.696
2	1.775	11.096	52.297	2.593	16.207	46.903
3	1.252	7.825	60.122	2.115	13.219	60.122

Prvi izdvojeni faktor u posmatranom prostoru varijabli objašnjava 30.70% ukupne varijanse. Ajtemi koji značajno koreliraju sa ovim faktorom (Tabela br.4) sugerišu da ga imanjemo kao POŽRTVOVANOST UČITELJICE.

Tabela br.4: Struktura prvog faktora

R.br.	JA KAO RODITELJ SMATRAM	Koeficijent korelacije
1.	... DA JE UČITELJICA PRIJATELJ DECE	0.50
2.	 DA JE UČITELJICA POSVEĆENA SVOM POSLU	0.89
3.	 DA UČITELJICA ODGOVORNO OBAVLJA SVOJ POSAO.	0.90
6.	 DA UČITELJICA USPEŠNO MOTIVIŠE DETE ZA ŠKOLSKO OBAVEZE.	0.76
7.	... DA UČITELJICA IMA STRPLJENJA U RADU SA MOJIM DETETOM.	0.66
8.	... DA UČITELJICA IZ DECE IZVLAČI VIŠE (ZNANJA, VOLJE) NEGO ŠTO BI TO BILO KO DRUGI USPEO.	0.72
9.	... DA JE UČITELJICA TOPLA I PRAVEDNA OSOBA.	0.46
12.	... KADA BIH IMAO MOGUĆNOST, PREBACIO BIH SVOJE DETE U DRUGO ODELJENJE.	-0.74
15.	... DA JE SA NJOM LAKO USPOSTAVITI DOBRU KOMUNIKACIJU.	0.43
16.	 DA JE ONA ODLIČAN PRIMER IDEALNE UČITELJICE.	0.67

Tokom realizacije nastave kod učiteljica se prepoznaje odgovornost i posvećenost. Ona toliko uspešno motiviše učenike, da bi bilo ko drugi teško postigao. Odlikuju je strpljenje i pravednost, kao i dobra komunikacija, a roditelji pokazuju odsustvo namere da dete “prebaciju” u drugo odeljenje.

Drugi izdvojeni faktor u posmatranom prostoru varijabli objašnjava 16.21% ukupne varijanse. Sadržaji ajtema koji značajno koreliraju sa ovim faktorom (Tabela br.5) sugerišu da ga imanijemo kao PRIJATNE EMOCIJE PREMA UČITELJICI.

Učenici zbog takve učiteljice vole i školu, opisuju je pozitivnim atributima. Sa njom je lako komunicirati, strpljiva je i pravedna. Ona je učiteljica zbog koje dete voli i rado ide u školu.

Tabela br.5: *Struktura drugog faktora*

R.br.	JA KAO RODITELJ SMATRAM	Koeficijent korelacije
5.	 DA JE STROGA I HLADNA.	-0.35
7.	... DA UČITELJICA IMA STRPLJENJA U RADU SA MOJIM DETETOM.	0.47
9.	... DA JE UČITELJICA TOPLA I PRAVEDNA OSOBA.	0.42
12.	... KADA BIH IMAO MOGUĆNOST, PREBACIO BIH SVOJE DETE U DRUGO ODELJENJE.	-0.36
13.	... DA JE MOJE DETE JE PUNO HVALE ZA UČITELJICU.	0.74
14.	... DA ZBOG TAKVE UČITELJICE MOJE DETE NE VOLI NI ŠKOLU.	- 0.79
15.	... DA JE SA NJOM LAKO USPOSTAVITI DOBRU KOMUNIKACIJU.	0.55
16.	 DA JE ONA ODLIČAN PRIMER IDEALNE UČITELJICE.	0.50

Treći po redu izdvojeni faktor u posmatranom prostoru varijabli objašnjava 13.22% ukupne varijanse. Značajne korelacije sa njim ostvarju ajtemi čiji sadržaji (Tabela br.6) sugerišu da ga imanijemo kao IZAZIVANJE STRAHA I DISTANCE KOD UČENIKA.

Tabela br.6: *Struktura trećeg faktora*

R.br.	JA KAO RODITELJ SMATRAM	Koeficijent korelacije
4.	... DA JE UČITELJICA AMBICIOZNA NA ŠTETU DECE.	0.71
5.	 DA JE UČITELJICA STROGA I HLADNA.	0.59
10.	... DA UČITELJICA SAMO ODRAĐUJE SVOJE OBAVEZE.	0.73
11.	... DA UČITELJICA KOD MOG DETETA IZAZIVA STRAH.	0.73

Učiteljica sa ovakvim osobinama je u toj profesiji zbog sebe iz dva razloga: prvo, iz lične ambicije, a drugo, da zadovolji motiv za moći.

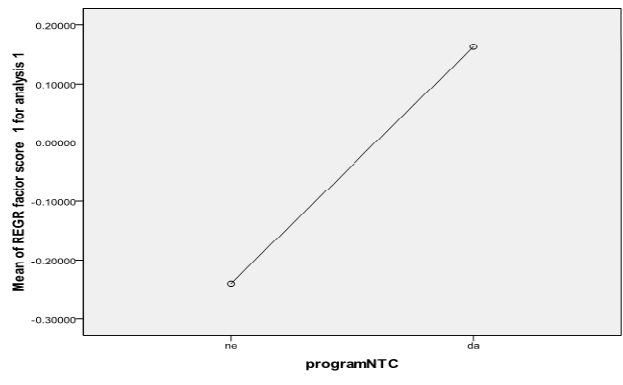
Prikazani rezultati faktorske analize potvrđuju prvu hipotezu, tj. roditeljski doživljaj pedagoškog rada učiteljice kod naših ispitanika je složen, sadrži tri dimenzije: požrtvovanost učiteljice, prijatne emocije prema učiteljici i izazivanje straha i distance kod učenika.

U ovom istraživanju nas prvenstveno interesuju da li primena NTC sistema učenja utiče na roditeljski doživljaj pedagoškog rada učiteljica. Stoga ćemo pribeći analizi varijanse faktorskih skorova po primeni pomenutog programa učenja.

Tabela br.7: Analiza varijanse za roditelje čija deca jesu ili nisu u NTC sistemu učenja

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
POŽRTVOVANOST UČITELJICE	Between Groups	5.468	1	5.468	5.650	.019
	Within Groups	134.532	139	.968		
	Total	140.000	140			
PRIJATNE EMOCIJE PREMA UČITELJICI	Between Groups	1.871	1	1.871	1.883	.172
	Within Groups	138.129	139	.994		
	Total	140.000	140			
IZAZIVANJE STRAHA I DISTANCE KOD UČENIKA	Between Groups	.383	1	.383	.381	.538
	Within Groups	139.617	139	1.004		
	Total	140.000	140			

Prethodna tabela nam pokazuje da na jednom od tri faktora postoji statistički značajna razlika između posmatranih grupa ispitanika. Značajnost razlike je na nivou 0.05, a vrednost F-testa iznosi 5.65. Ispitanici koji imaju veći skor na ovom faktoru su oni čija deca jesu uključena u NTC program tj. oni više doživljavaju rad učiteljice kao požrtvovan.

Grafik br.1: *Primena NTC sistema učenja i Požrtvovanost učiteljice*

Faktorski skorovi ispitanika na preostala dva faktora se međusobno statistički značajno ne razlikuju.

Napred izneti rezultati potvrđuju hipotezu istraživanja, tj. roditelji na jednom od tri faktora pozitivnije doživljavaju pedagoški rad učiteljica koje primenjuju NTC sistem rada.

Posmatranje razlika između pojedinih grupa ispitanika prema odabranim nezavisnim varijablama nije bilo moguće usled malog broja ispitanika u pojedinim kategorijama.

ZAKLJUČAK

Dobijeni rezultati pokazuju da je najintenzivnija odlika rada učiteljica, prema proceni roditelja, odgovorno obavljanje prosvetne delatnosti. Posmatrajući razlike u odgovorima dve kategorije roditelja na 10 od 16 tvrdnji dobijena je statistički značajna razlika na nivou 0.01. Roditelji dece koja pohađaju nastavu kod učiteljica koje primenjuju NTC program, procenjuju takve učiteljice kao više posvećene svom poslu, odgovornije u obavljanju svog posla, uspešnije u motivisanju dece za školske obaveze, imaju više strpljenja u radu sa decom, iz dece "izvlače" više znanja i volje nego što bi to iko drugi uspeo. Dete je puno hvale za takvu učiteljicu, sa njom se lako uspostavlja dobra komunikacija. Ajtemi koji su pokazali nivo značajnosti od 0.05 sugerišu da za nju ne važi da "samo odrađuje svoje obaveze", kao i to da je ona primer idealne učiteljice.

Kada smo pojmovni nivo pedagoškog rada učiteljice podvrgli eksplorativnoj faktorskoj analizi došli smo do rezultata da taj pojam kod naših ispitanika sadrži tri dimenzije: Požrtvovanost učiteljice, Prijatne emocije prema učiteljici i Izazivanje straha i distance kod učenika. Dobijena je značajnost razlike faktorskih skorova po osnovu primene NTC programa, što ide u prilog postavljenoj hipotezi. Da nismo dobili ovu značajnost razlika ideja o značaju primene NTC programa ne bi bila potvrđena. Ovakovo vidimo da su učiteljice, koje u radu sa decom primenjuju pomenuti program, od strane roditelja pozitivnije doživljene u odnosu na one koje taj program ne primenjuju.

Dobijeni rezultati su donekle potvrdili obe postavljene hipoteze, da je roditeljski doživljaj predagoškog rada učiteljica višedimenzionalan pojam i da primena NTC sistema učenja utiče na pozitivniju ocenu onih koji ga u svom radu koriste.

Primena NTC sistema učenja ne ostavlja mogućnost detetu da bude pasivno. Kroz osećaj da se igra, poštujući pravila u cilju ispunjenja zadatka, možemo reći da dete manje verbalnom, a više emocionalnom komponentom usvaja vrednosti socijalne sredine. Sličnu ideju prepoznavamo u Pijažom proučavanju moralnog suđenja deteta, kada on prihvata pretpostavku, da iako moralno pravilo ima strukturu drugačiju od pravila u igri, „na psihološkom planu proces razvitka moralne svesti ima isti tok kao i onaj koji se odnosi na pravila u igri, iako u njima deluju različiti faktori“ (Đorđević, J. (1977)). U skladu sa iznetim, a uz dobijene rezultate, možemo reći da NTC sistem učenja ima dodatnu vrednost.

Dobijene rezultate možemo interpretirati i iz ugla ubrzanog tempa života, razvoja tehnologija, koji su rezultirali promenama u značajnosti pojedinih agenasa socijalizacije, kada 80% dece ima TV, kompjuter ili neki vid video igrice u svojoj sobi. (Rajović R., Rakić J., Dumanović M., Dautović S.). Primena NTC sistema vraća, prethodno umanjen značaj, prvenstveno školi i roditeljima, ali i vršnjacima u realnom kontaktu, te na indirektnan način utiče na razvoj poželjnih vrednosti i prihvatljivog morala.

Pojavom i interesom za oblast ekologije kao društvo pokazujemo da smo negde osvestili da zagađujemo prirodnu sredinu i u vezi sa tim preduzimaju se određena ponašanja. Da li smo osvestili koliko zagađujemo psihološku, na nivou pojedinca, i društvenu sredinu, na nivou potomstva dopuštajući „izumiranje“ pojedinih vrednosti?

LITERATURA

- Đorđević, J. (1977.): *Različiti metodološki pristupi u proučavanju problema moralnog vaspitanja*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja
- Đorđević, J. (1996.): *Moralno vaspitanje – teorija i praksa*. Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine
- Nikolašević, Ž. i Vujičić, V. (2010.): *Primena NTC – metoda učenja u praksi*, nepublikovan rad, sajt posećen junu 2011. www.mensa.rs
- Popović, B. i Miočinović, LJ., (1977.): *Moralne vrednosti dece i mladih i njihov razvoj*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja
- Rajović, R., Rakić, J., Dumanović, M., Dautović, S. (2011.): *Uticaj kompjutera i video igrice na razvoj sposobnosti dece predškolskog uzrasta*. NTC sistem učenja, Stručni skup Virtuelno detinjstvo, Privredna komora Srbije, Beograd
- Spasojević, P. (2010.): *Društveno moralno vaspitanje*. Posećen 11.3.2011. http://pspasojevic.blogspot.com/2010/11/blog-post_15.html
- Zupančić, M. (1991.): *Moralni razvoj v predškolski dobi*. V: *Educa*, let I, št. 1, 17 – 21.

Jelena Rakić, Management and business communication college

Sremski Karlovci davidovicrakic@gmail.com

Ranko Rajović, Mensa Serbia, Department for the Gifted, rrajovic@gmail.com

Mladen Dumanović, Primary School Đura Jakšić, Kač,

mladen021@gmail.com

NEW QUALITY OF THE NTC LEARNING PROGRAM?

Preliminary evaluations (teachers' observations and interviews) of the NTC learning system suggest that the NTC learning system not only helps the identification of talented children and facilitation of their development but it is also likely to reduce stress-related learning in children. All children benefit from the NTC as they seem to make progress on a personal level (develop positive emotions in relation to school environment) as well as on a level of school achievement. Minimization of unpleasant emotions and the development of positive emotions in children in association with school and teachers through school subjects and children's related obligations is the secondary gain of the NTC program.

In most children reproductive learning is likely to result in rapid forgetting and experience of anxiety when they respond verbally; in some children symptoms of acute stress occur before verbal responding (palm-sweating, stomachache, heart palpitations). Further, it is known that individuals avoid objects, events and people that trigger unpleasant emotions. The question is posed: "Where, with whom and how the child spends his/her time, when a child in an effort to avoid stress does not go to school?"

The aim of this study is to determine if there are statistically significant differences between the parents whose children are involved in the NTC program and those whose children are not in the NTC program, according to the observations of teachers as school representatives. The hypothesis is that there are differences

between the two investigated groups of parents, with those whose children are in the NTC program being more advantageous. Instruments used here have been designed for the purpose of the present study. The participants are 100 parents of students who are covered by the NTC program and 100 parents whose children are not included in the NTC. The sample consisted of participants living in the territory of Sabac, Backa Palanka and Novi Sad. The data was analysed using ANOVA. The study was done in the second semester of 2010-2011 in the given schools. The instruments were administered at the parents' meeting. The results of the study confirmed the hypothesis. In that sense, NTC system of learning could potentially prevent some forms of delinquency or help the development of positive values. School should be a place that children look forward to and where knowledge as a value is highly regarded among peers. In the case of the NTC, knowledge is associated with learning games. In other words, the more creative learning games are (with teacher having a key role), better the knowledge build-up and memory are. The results of this study open a new field of investigation: what are the differences in value systems between students who have undergone the NTC program and those who have not?

Key words: NTC system of learning, giftedness, learning and stress, morality.

